

REDACTIA
Deak Ferencz-u. Nr 8

ADMINISTRATIA:
Arad, Deak Ferencz-u. Nr 8

INSERȚIUNILE:
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Stâlpii monarhiei.

Cu tot șgomotul ce se face în chestiei drumului de fer bosniac toate provocările și insinuările maghiare, credem că punctul de vedere austriac va rămânea bi-
E și cu cale așa, căci in-
le comune ale monarhiei mai
din acea parte sunt sustinu-
representate, căci compatrioții
maghiari „singuri alcătuitori”
pose interes comun decât sub-
intereselor specifice maghiare.
aceasta iese în evidență cu toate
șile, de câte ori e vorba de un
o importanță oare-care, fie po-
le economică.

Chestia vamală, am arătat di-
nenorocită înspre care tind să
compatrioții noștri maghiari
șie, fără să-și dea seamă, poate,
mult îngreunează și împiedecă
șifaroanele lor apucături mer-
normal al afacerilor de interes
pentru monarhie.

dar dacă față cu chestiile mari
în special al parlamentului din
na, este — negativ, „părinții pa-
din Dieta din Budapesta tutuși
ne dea dovezi de o activitate
șă și caracteristică pentru acest
cent.

animat de același sentimente și
ca și presa șovinistă, parla-
din Budapesta ni se prezintă
șădunare în care discursuri so-
șăcută să acopere insuficiența
șă etic din care se pornesc.

Plastic ni se prezintă această in-
șă prin discuțiunea asupra înar-
șăei în lege a căsătoriei moște-
șării de Tron Francisc Ferdinand.

Sunt patru zile de când în acea-
șăestiune leaderii tuturor partide-
șă pe rând discursuri chilometrice,
șă suntem în prerspectiva de-a mai
șă câteva zile la această nesfir-
șăscuție, până să-și spună cu toții
șăul, să contribuie cu luminile
șăelectuale, asupra luminării unei
șăni atât de clare, și hotărâte
șăle, ca pe urmă să asiste cu to-
șăarticularea ei în lege.

Șă mai insistând asupra faptului
șă găsit acest mod de-a perde-
șă, cu paradă, nu putem să nu
șă în evidență partea pozitivă
șăest fel de-a lucra a parlamen-
șămaghiar.

Șăonștii „părinții patriei” că nici
șăect nu vor avé frământările de
șă asupra șorșii proiectului de
șă prin discursurile lor bombastice
șă influențeze și să dispună po-
șămaghiar spre o îndârjire contra
șălor superioare din monarhie.

ear' pe de altă parte, tendința lor este
de a se presenta ca o forță care nu
pregetă a se afirma și de-a păși cu
pretenții, gata de-a se impune, în mo-
narchie.

În sus și în jos, — demago-
gie și terorizare: eată cadrele în care
parlamentarismul maghiar se învîr-
tește.

Din discuțiunea proiectului căsă-
toriei moștenitorului de Tron mai iese
la iveală și o altă tendință: intriga.

Deputatul kossuthist, Polonyi, a
spus că moștenitorul de Tron nu va
fi silit să-și țină jurământul și va
puté deschide drum pentru succesi-
unea la Tron urmașilor șei direcți,
nesocotind legea.

Această declarațiune nu sea-
mână oare a recomandație a sa, a
partidului șeu, eventualelor grații?
Nu este aceasta o hotărîtă înfruntare
a unei prea înalte hotăriri?

Eată intriga, insinuarea, întovără-
șită și sprigin, al neputinței îngâm-
fate!

Aceștia represintă Ungaria și in-
teresele ei, aceștia se girează de
ștâlpii monarhiei.

O veste bună din Bucovina.
Neue Freie Presse primește din Cernăuți
știrea că la alegerea de electori în dis-
ștrictul Rădăușului a învins lista candi-
șatului român, dr. Popovici.

O întrunire de alegători convocată
de consilierul școlar Popescul — adver-
șarul partidului popular român — nu s'a
șutut ține, din cauza împotrivrții parti-
șanilor lui Popovici.

Ziarele maghiare în toate părțile ved
șăpropagandă „antipatriotică”. Din incidentul
șă societatea religioasă a Rutenilor „Sf.-Ba-
șăsilie” luptă contra întroducerii limbii maghiare
șă ca limbă liturgică în biserica ruteană gr. ca-
șătolică, numita societate e luată la ochi, că:
„organizațiunea bisericească vrea s'o între-
șăbuințese pentru propagandă naționalistă ru-
șăteană, întocmai cum mitropolia din Blaj,
șă episcopii de Orade, Gherla și Lugoj, sunt
șă teritoriul pe cari se face propagandă valahă”,
șă și aceasta o argumentează șovinistii așa:
„cărțile lor de rugăciuni știu despre toate
șă numai despre patria maghiară nu”.

Ceia ce va să zică: se face propagandă
șănațională (ca la Gherla!) când într'o carte
șăreligioasă nu se vorbește despre patria ma-
șăghiară!

Dar dacă s'ar vorbi de patria maghiară?
Atunci de fapt s'ar înșosi religiuinea la
șărolul de servitoare a „ideei”!

Povești Kossuthiste.

Când ține pausă Bánffy, ese pe
șăteren — Kossuth, dar vorba e că
șă nu e zi lăsată dela Dumnezeu, în
șă care organele patriotice să nu aducă
șă vre-o grozăvie, ori cel puțin o poveste
șă hazlie — pentru unguri însă teribilă,
șă — asupra chestiunii naționalității.

Ni-au luat în exploatare indeo-
șăsebi pe noi, Români. Când n'au nici
șă pretext pentru a se lega de ceva, in-
șăventează. Ear dacă au apucat ceva,
șă apoi tot o întind ș-o răsucesc, în cât
șă vai de glava ungrească, îl zăpăce-
șăște și puțină minte ce i-a dat firea.

Chestia episcopatelor li-a venit ca
șă apă la moară. Au discutat-o în fel și
șă chip. Dr. Jancsó cu șiretenie, Gedeon
șă (dela „Alkotmány”) cu perversitate
șă și reutate, fiecare cum l'a tăiat
șă capul.

Povestea cea mai nostimă ni-o
șă aduce însă „Egyetértés” (dela 6 c.)
șă într'o corespondență dela București.
șă Cel puțin așa pretinde. Caraghioslicu-
șă rile ce cuprinde însă ne dovedesc
șă pe deplin, că ne aflăm în fața unei
șă plasmuirii dintre cele mai îndrăznețe
șă ale vre-unui Schreib Moritz fără ru-
șă șine.

Ce spune adică Moritz al lui
Kossuth? Zice că:

„În România chestia înșințării episco-
șăpatelor a aprins cu desăvîrsire pe liberali și
șă presa lor... Opinia publică a lor a găsit
șă apoi echou în „Tribuna Poporului”, care,
șă lucru știut, și aici e considerată ca ziarul
șă de casă al lui Goldis și organ al lui Sturdza.
șă Cearta și discuția întâmplată între liberali
șă în jurul înșințării episcopatelor, precum
șă și tăcerea profundă a ziarelor conservatoare,
șă pun într'o lumină clară chestia și dovedesc
șă că nu numai fruntașii politicei Românilor
șă din Ungaria, dar și dignitarii bisericești
șă ai lor duc o campanie de șobolanii încontra
șă statului maghiar”...

Ear de vină e Széll, care-i slă-
șăbănog și nu infundă pușcăria cu noi.
șă Par-că ai citi grozăveniile de „tra-
șă dare” cu cari Dedu șperiasse p'o
șă vreme lumea, se înșelege lumea gă-
șă găuță...

Adevărul e că ziarele de dincolo
șă numai de afacerile de aici nu se ocu-
șă pă și în privința asta e „tăcere
șă profundă” în ambele partide, preocu-
șă pate indestul de răscoală țeranilor.

N'ar fi Moritz însă „jornalist”,
șă dacă s'ar opri la cele de mai sus. Nu.
șă Ci el merge mai departe. El a aflat
șă anume, că financiarea înșințării episco-
șăpatelor e și terminată deja. D-l
șă Cosma a stat adică astă-vară mai
șă multe luni în București (deși era la
șă Carlsbad!) și a regulat treaba cu mi-
șă niștrii români. Aceia vor da bani, cât
șă ne trebuie — deși crisa băntue fără
șă milă — numai să-l vadă odată uns
șă episcop pe mult simpaticul dr. Ilarion
șă Pușcar.

A mai aflat Moritz că interpelarea
șă în chestia rentei d. Cosma a făcut-o
șă eacă, numai așa, de ochii lumii, în
șă culo e înșeles perfect cu Meșianu.

Indiscret om mai e și d. Cosma:
șă auzi, să spună d-sa gândurile intime!
șă Să dea pe față diplomațiile cele mai
șă abile!...

„Tata Tom” vine însă la urmă.

Moritz spune că d. Cosma a venit
șă dela București nu numai având apro-
șă barea și sprijinul guvernului conser-
șă vator, dar s'a asigurat și de sprijinul
șă „unei mari puteri de legea ortodoxă”...

Lucrul e clar: d. Cosma ni-a adus
șă vorba dela Țarul...

Așăle! ce va face Țarul cu noi,
șă cănd va afla că nu luăm în șerios

episcopatul Preacuviosului Ilarion?!...

Șă încă o întrebare: ce merită
Moritz, care-i proștește pe patrioți cu
șă ast-fel de gogoși?

Din Dietă.

— Ședința dela 6 Noemvrie. —

În continuarea șesbaterii asupra
șă proiectului de lege despre căsătoria
șă moștenitorului de tron Francisc Fer-
șă dinand, primul orator al acestei șe-
șă dințe a fost Kossuthistul Barabás Béla,
șă care prin frase late a cercat să com-
șă bată proiectul și a declarat, că nu-l
șă poate primi.

După el a urmat imediat vorbirea
șă „mult așteptată” a deputatului Szilágyi
șă Dezső, care a vorbit trei ore întregi
șă în fața unui public neobicinuit de nu-
șă meros. Szilágyi e cunoscut între pa-
șă trioți ca bun orator și ca mare jurist;
șă aceasta a dovedit-o și de data aceasta.
șă Cu un mare aparat de argumente a
șă combătut vederile opoziționalilor și a
șă apêrat proiectul, sustinând cu multă
șă tărie necesitatea înarticulării lui ca
șă lege. — Vorbirea oratorului a fost
șă întimpinată cu mari ovații din partea
șă guvernamentalilor, între cari s'a grăbit
șă să-l felicite chiar și contele Apponyi
șă Albert.

Din România.

Chestia evreiască.

Sub acest titlu găsim în cunoscutul
șă ziar vienez „Deutsches Volksblatt” un arti-
șă col, datorit, de șigur unui bun cunoscător
șă al împrejurărilor din țara românească.

Dăm un resumat din acel articol.

S'a discutat în feluri și în chipuri ciu-
șă data coincidență a frigurilor de emigrare
șă ce apucaseră vara trecută pe Evreii din
șă România, cu bocetele presei jidovite.

S'a crezut că motivul acestui șgomot
șă de havră e tendința Evreilor de a căpăta
șă îndreptățiri politice ca Români.

Din protestul publicat de curiad în
șă ziarul jidovit „Berliner Tageblatt”, protest
șă adresat Corpurilor Legiuitoare din Româ-
șă nia, se vede cât de adevărată era credința
șă spusă mai sus.

Evreii declară „în modul cel mai solemn, că
șă cu toate șuferințele lor, ei iubesc România
șă și nu voesc să recunoască altă patrie”.

Milogeala lor către depușții și șena-
șă tori va rămâne fără efect.

Dl Carp a declarat că nu există o
șă chestie evreiască în România și că străini-
șă lor li se fac în România mai puțin difi-
șă cultăți ca ori unde.

Ziarul berlinez „Preussische Kreiszeitung”,
șă vorbind despre petiția publicată de
șă „Berliner Tageblatt”, spune că organul lui
șă Moise ar fi putut cruța cuvintele înșăcărate,
șă cu cari apăra pe Evrei și cu care se face
șă ridicol.

Cine cunoaște cât de puțin impreju-
șă rările din România, știe că ministrul Carp
șă ori cât ar fi de bine-voitor față de Evrei,
șă ca bărbat de ștat nu poate să facă alt-fel
șă de cum a făcut, de oare-ce vede imposibili-
șă tatea de a se realiza cererea Evreilor.

Partea literară

ZECE MAIU

CUVĂNTARE

de

D. A. STURDZIA,

Membru al Academiei Române.

II.

(Continuare).

În Septembrie 21 (8 Oct.) Principele Carol scria părintelui său: „Turbările din Peninsula-Balcenică numai în aparență s'au liniștit: ele sunt departe de a fi dispărut. Insurecțiunea face pe tăcute progrese mari și se lățește ca un torent. La început această insurecțiune nu avea nici un scop național sau politic; ea nu era decât o protestare în contra grelelor impozite, de care țărânii creștini sperau să se libereze cu armele în mână. E dar natural, că liniștea nu se va pute restabili decât prin reforme radicale, care vor pune un termen a-tot-puterniciei pașelor. Orientul creștin e săturat de reaua administrațiune turcească. Fără înțelegerea Puterilor celor mari, de mult ar fi izbucnit complicațiuni serioase. Aceste complicațiuni s'au înlăturat pentru moment, însă ele nu s'au suprimat. Diplomația cea mare nu este în stare să rezolve destinația orientală, care nu se poate rezolvi decât de însuși Orientul, pe teatrul războiului, cu concursul popoarelor direct interesate. Politica actuală a României are de scop de a profita de aceste evenimente. Ruina financiară a Turciei ne vine în ajutor. În Serbia toate țele s'au încurcat”.

La începutul lui Octombrie (1/13) Principele Imperial al Germaniei scria Principei Carol: „Nu fără mare îngrijire îndreptez privirile spre voi”.

Puțin mai târziu în 17 (29) Octombrie, „Mesagerul” din Petersburg scria următoarele:

„Importantele evenimente politice, care se petrec ast-timp în Peninsula Balcenică nu au surprins pe Rusia în izolare, ci mai ales într-o alianță, având de țel menținerea și consolidarea păcii europene. Depărtată de orice politică egoistă, basată pe o încredere reciprocă și sigilată de înțelegerea celor trei împărați, această alianță nu se presintă dinaintea Europei ca un arbitru al destinului său, ci ca un garant al libertății și un păzitor al liniștii tuturor.

„Făcând parte din această alianță, Rusia nu i-a sacrificat însă simpatia ce ea a nutrit în mod constant pentru populațiunile creștine oprimite ale Turciei și care a fost și desigur este împărțită de întreaga Europa creștină. Sacrificiile făcute de poporul rusesc pentru creștinii din Turcia sunt atât de mari, încât dau Rusiei dreptul de a-și documenta acum simpatia sa în fața Europei. Pătruns de această veche simpatie pentru populațiunile creștine din Peninsula-

Balcenică și conștient de pericolul care amenință liniștea Europei, Cabinetul Imperial, precum nu a stat mai înainte în circumstanțe analoge, nu putea sta nici acum spectator nepăsător și neactiv dinaintea evenimentelor din Herțegovina, care amenințau să traga după sine Serbia și Muntenegru într-o luptă inegală și să deslănțuiească un război, ale cărui proporțiuni sunt greu de prevăzute. Cabinetul Imperial a ridicat mai întâiu vocea sa în favoarea populațiunii din Herțegovina, apăsată prin greutatea nemăsurată a impozitelor, urcate peste toată măsura, precum și în favoarea menținerii păcii, de care Europa în genere și Turcia în particular au atât de mare nevoie. În urma inițiativelor sale, guvernele aliate ale Germaniei și Austro-Ungariei, animate și ele de aceeași dorință de a înlătura conflictele ulterioare în Turcia, s'au grăbit a-și da tot sprigul, pentru a împăca Poarta cu supușii săi revoltați”.

„Guvernele Franței, Angliei și Italiei au împărțit vederile cabinetelor de la Nord asupra stării de lucruri din Turcia, amenințătoare pentru pacea europeană, și au unit forțele lor cu ale cabinetelor împărătești spre a ajunge la țelul indicat. Consiliile pacifice date Porții de către reprezentanții Puterilor la Constantinopol au avut de rezultat: întâiu, trimiterea în Herțegovina a unei comisiuni consulare, având misiunea de a împăca pe insurgenții cu guvernul și în urmă proclamarea unei iradele a M. S. Sultanelui din propria inițiativă, promițând supușilor săi creștini o ușurare simțitoare în materie de impozite, egalitatea cu musulmanii dinaintea legii și o mai bună organizare administrativă”.

(Va urma).

Noutăți

Arad, 7 Noembrie n. 1900.

Oaspeții Aradului. Între mulțimea de lume din afară, ce a sosit pentru sărbătorile din incidentul instalării noului șefan Urban Ivan, foile locale remarcă îndeosebi pe doi inși: Hieronymi Károly, fost ministru și deputat al Aradului, și Nátalussy Kornél, consilier regesc și inspector superior de studii în districtul Oradei-mari, care au sosit încă ieri aici.

† Stefan Moldovan. Din Lugoj se vestește, că veteranul și venerabilul preposit Stefan Moldovan a încetat din viață luni dimineața. Decedatul a avut o viață plină de aceditate și era unul din generația acelor bărbați meritoși ai noștri, care au luptat cu multă căldură pentru

causa națiunii și bisericei. În anii turburărilor din 1848/49 Stefan Moldovan era protopop în Mediaș.

Eată și anunțul funebru din partea întristatei familii:

Subscrișiți cu inimă înfrântă de durere, în numele lor și al conșanțenilor aducem la cunoștință amicilor și cunoscuților, că preaiubitul lor tată, soț, moș și strămoș Stefan Moldovan, preposit sau arhiepiscop al bisericeii catedrale gr. cat. de Lugoj, prelat domestic al S. Sale Pontificelui Roman, membru fondator al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, membru la mai multe societăți culturale ș. c. a., în urmarea unui morb îndelungat, fiind împărțit cu st. sacrameinte ale muribunzilor, în 4 Noembrie st. n. noaptea la 10 ore a adormit în Domnul, în anul 88 al vieții, 63 al preoției și 41 al preposăturii sale. Funcțiunile funebre se vor ține în biserica catedrală din Lugoj în 6 Noembrie la orele 2 d. m. Sf. liturgie împreună cu parastas pentru odihna sufletului reposedatului se va celebra în biserica catedrală Mercuri, la 7 Noembrie la orele 8 a. m. În vezi pomenirea lui! *Lugoj*, la 4 Noembrie 1900. Adolfină Moldovan văd. Oltean, ca fiică. Văd. Roza Moldovan, ca noră; Sidonia Moldovan, Alma Moldovan, ca nepoate; Conte Francisc Norman de Audenhofe, ca ginere; Conte Luis Norman de Audenhofe ca nepot; Georgina contesa Norman de Elekes, nepoată; Reginald conte Norman, strănepot.

Croații și căsătoria moștenitorului de tron. Din Zagreb se anunță, că partidul de drept al Dietei provinciale croate a ținut zilele acestea o conferință, în care a hotărât, că după deschiderea proximă a acestei Diete, va prezenta o rezoluție de desbateră și în Dieta croată a declarațiunii moștenitorului de tron Francisc-Ferdinand privitoare la căsătoria sa.

Același partid croat va mai pretinde apoi, ca în afacerea căilor ferate bosniace guvernele să fie cu considerare și la interesele de stat ale Croației; iar printr-o altă deciziune a sa partidul protestează energic în contra tenintei, de a estine și asupra provinciilor croate ideea de stat maghiar.

Ne place a crede, că glasul numitului partid croat nu va rezuna în pustiu și nu va rămâne fără de efect.

„Bistritz” și nu „Beszterceze.” Se știe că reprezentanța orașenească a Bistriței a hotărât, ca pe viitor orașul Bistritz să se numească „Bistritz”, iar nu „Beszterceze”. Chestia a ajuns și în congregația comitală a Bistriței-Nășăd, ținută în ziua de 31 Octombrie st. n. a. c. Contra numelui „Beszterceze” a vorbit în congregație cu multă însuflețire preotul evanghelic Frideric Kramer. Între altele el a zis, că „Sașii au venit aici orașul de regiul un-

gar, ca să cultive această țară și să așeze contra inamicilor externi și ca prietățile nesigare să le transforme în prietăți sigure. Acel regi, care au chiepe Sași, fiind-că au avut lipsă de ar, și-au însușit dreptul de a sili să așeze nume localităților coloniștilor sași, și drept firesc l'au avut coloniștii, dând în litățile înființate de ei nume germane. Poate va zice cineva, că de ce apărăm numirea slavă de „Bistritz” a orașului. Numirea popoală a orașului a fost și în Nösen, numele oficial însă de multă vreme este „Bistritz” și nu „Beszterceze”. În Sași, continuă oratorul, sunt pe lângă mele negerman al orașului, o fac din ca să acel nume este istoric și a rămas moștenire dela strămoși. Această moștenire nu o pot lăsa. Legea pentru stabilirea melui comunei nu cuprinde nici o dispoziție, în sensul că numele oficial al lității trebuie să fie exclusiv maghiar. Nici când nu se învoiesc, ca numele orașului Bistritz, care l'au moștenit dela strămoși și dacă nu e de caracter german, se schimbe. Până când ei vor mai ridica vocea lor pentru el, vor apărea nume, ca nu cumva odată să li-se „vo! ați aruncat un drept scump, pe datorița vă era, să l'țineți și să l'păstrați. După aceasta a vorbit tot pentru „Bistritz” din partea Românilor adre Dr. Tripou. Pentru „Beszterceze” a vorbit preotul reformist Baláz în fine s'a votarea. Numele „Bistritz” a lăvina, s'au dat pentru el 69 voturi, iar cel al lui 31.

Pentru scopuri naționale multe zilele trecute s'a constituit în Budapesta un comitet monștru, din cei mai de frunte bați ai vieții publice maghiare, pentru lectarea sumelor de bani, cu scop de ridicarea unui monument marelui poet maghiar Vörösmarty Mihály. Până acum deja adunat sume considerabile, pentru a chitare în public și-au deschis coltoate ziarele „patriotice”. — Catină și Majestatea Sa Monarchul a datul acest scop suma de 5000 coroane din ca Sa privată.

Un prinț escrocat de usurar. blăstămății nu sunt în stare să comite nele de usurar față de oamenii mai de dăci chiar demni mari, până și prinți să le cadă victime! Sunt înaf alea în dapesta asemenea monștri, între care trecute au căit acolo la iveală doi Lefkovics (botezat Lukács) Mátyás, cum până departe ca mare usurar, și un Vargha. Amândoi împrumutau cu uriașe cente sume de bani celor strimțorați, care adese-ori figurau și oficeri din armată. S'a întâmplat nu de mult, că țelul Francisc Isosf de Braganza a fost dinșii un împrumut pe cambiu de 2000 roane. Păcătoșul usurar Lefkovics s'a mulțumit cu enormele procente, dela cel ajuns în daraveri cu dînșii și s'a pus de-a falsificat și cambii po-

LITERATURĂ ABIECTĂ.

„Toate noroadele pe trupul acest pământesc au ținut și până în ziua de astăzi în mare prețuire țin bunele moralești învățături”.

Tichindeal: prefața la „Fabule”.

Am înaintea mea un nou volum de „versuini române”, apărut la Brașov și intitulat „Dintre imitațiunile lui Ioan dela Buceci”. Volumul acesta e partea întâia din o serie de publicațiuni, ce pseudonimul autor are de gând a da la iveală, — parte, pe care o numește „burlescă”.

Având în vedere, că mai multe ziare și unele reviste au luat chiar cu oare-care bună-voință notiță despre acest „burlesc” volum; pe de altă parte pentru a pregăti pe cititori pentru viitoarele volume, și în sfârșit, pentru a mă achita de o datorie ce mi-o impune interesul pentru literatura noastră, voiu insista asupra volumului lui Ioan dela Buceci.

Nu voiu scruta cine este autorul, căci aceasta nu ar schimba întru nimic părerea ce voiu formula asupra lui.

Văd însă din cele ce a scris, că el este un bărbat cărunt, care încă pe la anul 1845 scria „versuri” și de-atunci încoace neconținut s'a îndeletnicit cu această mes-

rie. Văd mai departe, că în viața sa întreagă acest bărbat a fost la adăpostul grijilor materiale, că a dus o viață în *dulci júbilo*, inspirându-se numai de Boccaccio și de altă literatură lubrică. Văd apoi, că a făcut și politică și a luat parte la viața noastră bisericăască, de unde însă nu s'a ales decât cu nește scene de humor brutal, cu nește amintiri de o glumă nesăbuită. Și văd, în sfârșit, că chiar acum la bătrânețe îi place să-și etaleze amintirile sale publicului.

Astfel din aceste versuri se degajază o individualitate, o viață de om, o dovadă tristă despre felul neserios, cu trăsesc și gândesc mulți din acei bărbați, care iau parte la viața publică a poporului nostru. Se reoglindeasă în ele viața sufletească a unui burtă-verde, a unui cinic, fle din naștere, fle parvenit, a unui tip din societatea noastră, căreia îi zicem „inteligentă”.

Eată pentru-ce mai ales nu pot fi trecute cu vederea.

„Versurile” acestea, — ca valoare literară absolut nule, ca versificare și limbă greșite și ridicole, vor să fie nește anecdote și fabule, culese din popor sau pășite de autor. Suntem departe a susține, că ori-ce vers sau scriere poetică trebuie să aibă o tendință moralizatoare și instructivă. Dar aceasta trebuie s'o pretindem dela fabule. Chiar și din pășnișii și anecdote se trage

tot-deanna câte-o învățatură. „Deschide-voiu în pilde gura mea și voiu arăta cele ascunse”, — zice Psalmistul. Și Ioan dela Buceci o știe aceasta, căci după fle-care vers el arată și „morală”...

Eată acum și modul cum moralizează bătrânul Ioan dela Buceci.

La pag. 11 publică anecdota „Studentii și ospetarii”. E vorba de nește studenți flămânzi, cărora un ospetar le dă de mâncare un purcel fript, însă numai cu condiția, că „ce veți face cu purcelul, voiu face și eu cu voi”. Eată cum continuă:

Unul din studenții cutează
A primi rămasul pus,
Și la masă el s'așează,
Lângă purcelul adus.

Bagă degetul n' friptură,
Pe unde-l îngădurit
Șoricul dela natură
Și de coadă-acoperit.
Buge degetul—și zice,
Ospetarului nimii:
„Fă acum și tu amice,
Fă cu noi cum te-ai tocmii”...

La pag. 39, în „poesia” „Judecată șolomonească” e vorba de doi pécuarari ce se duc la țerg, ducând cu sine un măgar și e măgărită:

„Și lăsând m...
La țen cât...”

Se duc pécuararii
La țerg să bea.

Dar până mânăncă
Și beau amândoi,
Măgărușii încă
Fac chef dinapoi.

Măgarul cât poate,
Dând la măgărea,
Sparg oalele toate,
Provocând belea.

La pag. 48, în poesia „Goșda censent”, găsim strofa:

„Nici cu bună, nici cu bătă
Să nădreplezi lumea nu poți.
Eu nu pot c-a atăta,
Ca s'astup gura la țoff”.

La pag. 69 în „poesia” „Cine cat cărnații” găsim următoarea:

Bărbatul cum aude vorbind a lui
Deschide și el gura, strigând ca un
—Tu ai mâncat cărnații și-mi faci

Așteaptă că la ține cliștirul eu să l'...

La pag. 76 un vers execrabil lat „Poalele și nădragii”. La pag. 77 produce un vers din „Cocoșu rotund” între altele cuprindând la adresa Meșian următoarele șiruri:

„Când în reședința la Arad
Cu episcopoeasa va juca Cănoș...”

din 4000 — 40 000 coroane. Pentru manopera, bestialul cămătar a fost plătit și astfel e arestat la poliția din capitală. Prin reprezentantul său escroc Lefkovic a renunțat la cele 40.000* coroane, câștigând dela prințul numai 4000, cu care și reprezentantul prințului s'a învoit. Insa nu este aplicată a sista aface deoare ce in cazul de față e vorba și de confiscare de cambii, și astfel cercetarea asupra lui Lefkovic și soșii sei conti-

Scrisoarea unui anarhist către Regele Carol. „Evenimentul” din Iași publică în aceste zile: „Inainte de a expune cele ce vor săvârși, voim a asigura pe cetitorii noștri, că garantăm absolut autenticitatea știrii. Prin mijlocul lui August, secretarul partii, al Majestății Sa'e Regelui, deschise corespondența zilnică, ce vine pe nu pe regescului său stăpân, o scrisoare, în care avea alure neobișnuite. Scrisoarea din Paris deschizând scrisoarea, uimit, descoperi ceteri și reciti următoarele rânduri: „Intre monarhii condamnate la moarte în secția anarhistă, ești și Tu. Fiind nevoie să urmes jurământul depus la Washington, adevă, să atentez vieții Tale, pe de altă parte, ne-având inima de vrea să scap eu, cât și Măria Ta. Am găsit un mijloc: la un moment dat am făcut șgomot, că în contra Măriei Tale atentat cine-va cu un revolver, dând 8 cartușuri, dar care atentator nu a fost prius. Cel care frații mei vor crede, că în ade-mi-am făcut înșărcinarea și vei scăpa împreună cu mine, cu copiii și nevasta mea, care ce dacă nu voiu atenta, atunci voiu să morit. Atentatul trebuie să fie relatat în toate jurnalele. Acesta însă trebuie să pînă la 13 curent, căci la 15 trebuie să relatore la Paris și să predau revolverul și trei fecuri unui frate de acolo. Am făcut această concen-sie Majestății Tale, fiind că nu născut în România, dar trăesc în America de 4 ani, sunt Român, dar străin... și înă, pe Majestatea Sa, să ție cel mai mare secret, căci contrar voiu fi silit a-mi săpleini înșărcinarea. La 10—12 voiu fi la să primesc instrucțiuni, ca să le pre-lu la Ungheni. Cel mai mare secret, dacă Măria Ta vrea să scape și să aibă milă de și și de nevasta mea. Arma este un revolver muntenegresc. Anarhistele. P. S. Ca compensă: cel mai mare secret, secret, secret. Domnul Basset a transcrie imediat scrisoarea și a înaintat-o prefectului de poli-ție din București, care a luat toate măsurile de precauțiune posibile”.

Un incident groaznic. Un îngrozitor incident s'a întâmplat zilele trecute în sa-natul de ras al unui barbier din Varșovia. Într-un misteriu se dusese să-l raze, dar abia ce se apucă să-l rade și de-odată barbierul fu cu dintr-o furie nebună; înhță capul mușterului și începu să-l taie cu briciul, răzându-l greu; lățăia fața dela o parte până la cealaltă. Nenorocitul mușteriu s'a sperat și răspuțeri și striga după ajutor, dar

La pag. 208 publică o satiră la adresa prințului episcop Popea. Și în știrile, publică a încheia, reproducem următorul fragment din o fabulă despre un iepure tu-nat de frica vulturului:

„O broască răsfățată,
Sărind din loc în loc,
Ajunge așezată
La ispură'n cojoc.

Aici simțind căldura,
Culcușul îi plăcu.
Și ce-i ceru natura,
Pe ispură făcu.

Soldanul cel cu fală,
De broască insultat,
In starea sa fatală,
Așa s'a mîngîiat;

Tu broască, vai de tine,
Ce'n cărca mea te-ai pus,
Nu te-ai... pe mine,
De n'ar fi cel de sus.

Cer iertare cetitorilor și mai ales ce-titorilor, că am reprodus aceste murdării. Pară a le cita însă n'ar fi rezultat toată noiana fristică a unui suflet din mijlocul nostru. Ei, și la nivelul intelectual, moral și estetic al celor citate sunt toate „moralizările învățături” ale bătrânului Ioan dela

până-ce a venit ajutorul și din cauza mul-telor răni, își perduse conștiința. Barbierul a fost dus în casa nebunilor.

Hoție mare. Dl Mihaili Ilici, casierul băncii naționale sârbe din Belgrad, a de-fraudat 150.000 franci și a fugit în lume.

Automobil la Polul-nordic. Prințul italian de Abruzzo se zice, că a pregătit un automobil, pe care îl va duce cu sine cu ocaziunea unei noue expediții, ce are s'o facă la Polul-nordic.

Mulțumită.
La manifestările de condolență, ce ni s'au făcut — cu graiul și în scris, din incidentul morții ficei resp. suro rei noastre neuitate
Alexandrina Schmid n. Cuntan, ne luăm voie a răspunde pe această cale: mulțumind din inimă tuturor pen-tru mîngăitorile cuvinte, ce au b ne-voit a ne adresa.
Parastas întru amintirea repau-sat-ri se va oficia Sâmbătă, în 10 Noem-vrie a. c. st. n., la 10 ore a. m. în biserica parochială gr.-ort. din cetate.
Sibiul, 6 Noemvrie 1900.
Iatnica familie.

Carnet artistic.

Teatrul Național din București.
Suprema forță de Haralamb Lecca.
Pe întâia scenă română s'a represen-tat cu un deosebit succes noua dramă a va-lorosului și productivului poet și dramaturg Haralamb Lecca. Tînărul autor dramatic, care ne-a mai dat „Casta Diva”, „Jucătorii de cărți” etc. prin lucrările sale de până-acum poate fi socotit de cel dintăiu scriitor român, pe terenul dramatic. Despre ultima sa piesă eată ce scrie ziarul „Timpul”:

Am văzut ieri Suprema forță de dl Haralamb Lecca, pentru prima oră, și nu pretind să fac o critică completă. Mă voi mărgini la expunerea impresiilor ce am cules, și trebuie să spun că am plecat numai cu impresii excelente — probabil pentru-că calitățile piesei dunt covârșitoare.

Teza autorului, — căci e vorba de o piesă a thèse — este o idee filosofică înaltă: că viața nu este o cale așternută cu flori, că omul este chemat să se perfecționeze prin suferință; că prin urmare omul demn de chemarea sa trebuie să se obi-cuiască a privi suferința în față, a se oțeli, ear' nu a deserta, ca soldatul fricos în fața dușmanului. Admirabil concept, care denotă că autorul, un spirit pătrunzător, dublat de un psiholog adânc, și-a dat seama de buba cea mare a societății noastre și de limba-giul ce trebuie să i-se vorbească de pe înăl-timea unei scene naționale. Prin urmare,

Buceci Unele sunt de-a paragrafe inde-scriptibile, încât întrec chiar tot ce fantazia vulgară a versificatorului român produce în acest gen, până și glumele ce încep cu ada-giul „Șede moșu'n vârful șurii”...

Ș'apoi să mai zică cineva, că n'avem talentați poeți în mijlocul nostru, când Ulpie Traian și cu Ioan dela Buceci țin recordul în mod atât de stupid și de... ordinar?... Să mai zică cineva, că n'avem motiv să organizăm „Asociațiunea” din Sibiu în secți-uni literare și științifice, când literatura ce o facem e reprezentată prin autori de acestia! E trist și e o rușine!
Brașov, în Octomvre, Depe-Toeile.

Nota Redacției. Suntem informați, că Ioan dela Buceci nu este altul decât însuși Ilustritatea-Sa dl cavalier Ioan de Pușcariu, membru în reprezentațiunile noastre bise-riești, membru al „Academiei române” (II), membru în secțiunea istorică a Asociațiunei etc. Cărem să fim lamuriți, dacă informația noastră e adevărată sau nu. Noi am dori, ca autorul acestor pornegrași să nu fie Ilustritatea Sa, — aceasta pentru ca la cele șise mai sus să mai putem adauge: „Opus igni, autor opprobrio publico dignus est!”

ideia fundamentală este perfect corăspunză toare misiunii moralizatoare a primei no-astre scene.

Teza este admirabil ilustrată. Tablon-riile ce ne înfățișează autorul sunt de o reali-tate isbitoare, ear' amănuntele, dând vieță scenelor ce se perindează, nu strică cătuși de puțin unitatea operelor.

Modul cum sunt zugrăvite caracterele principale ne dovedește că autorul este un psiholog eminent și un foarte fin observa-tor. Politicianul ambițios, care voiește să ajungă cu ori-ce preț, este o reproducere vie a realității. Lacom, hrăpăreț, incapabil de sentimente altruiste, incapabil să se ri-dice mai presus de imboldul instinctelor ani-male, privind pe femeie ca pe un instru-ment de plăcere, dar' gata să recurgă la ser-viciile ei când nevoia o cere, ingrât, nepă-sător la durerea altuia, preocupat vecinic și pretutindeni de scumpa lui persoană. Pană și bruma de fatalism de care face el paradă, nu e la urma urmei, decât justificarea in-gratitudinii sale. Omul acesta ajunge, firește, dar' nu pentru-că așa a fost scris, ci mai ales grație stăruințelor femeii care l'a iu-bit. Căci cam așa se întîmplă; tocmai acest soi de oameni sunt mai adesea iubiți. Acesta e Alexandru Fronda, ambițiosul par-venit. Zoe Lorian, văduva care-l iubește din toate puterile sufletului, este caracterul opus celui dintăiu. Moartea bărbatului o lasă sin-gură cu o fetiță asupra căreia se concen-trează îngrijirile ei, și cu o fată rămasă din prima căsătorie a defunctului, educată în-tr-o mănăstire de călugărițe, fată care o urește din cauza legăturilor ei cu Fronda Zoe, suflet blajin și resemnat, încălzit de amorul către Fronda și de iubirea ei ma-ternă, este necontentit lovită de indiferența celui dintăiu, de boala copilei sale și de mu-strările ficei sale vitrige care îi impută iu-birea ei către Fronda și vroiește să-i ră-pească pe Lina, care poartă numele tatălui ei, nume cinstit de purtarea Zoei. Caracte-rul acesteia este earăși luat din viața reală, și ceea ce e demn de remarcă, din viața românească, cu trăsăturile ei particulare: Zoe nu este tipul absolut, ci tipul românesc crescut în atmosfera noastră de oare-care indulgență, cu o voință ceva mai slabă, iu-bitoare și resemnată. Nuanța aceasta, nu vatămă conceptul, și tot-odată face ca tipul să fie mai accesibil, mai înțeles de publicul nostru. Silvia, fata crescută la Notre Dame de Sion, este iarăși unul din tipurile prin-cipale ale piesei. El scoate în evidență ri-giditatea formalismului în care sunt edu-cate fetele ce cad în mâinile călugărițelor catolice, și mai cu deosebire precumpănirea acestui formalism în paguba dezvoltării sentimentelor creștinești de iubire și de compătimire.

Poate că să fi de corectat puțin acest tip, în ce privește amănuntele; în trăsăturile lui fundamentale este exact, trăit. Celelalte tipuri sunt secundare; însă autorul le-a dat destulă îngrijire ca să fie adevărate, lu te tot din viața noastră, românească.

Este admirabilă scena dintre Fronda, ajuns ministru și Zoe care-l suplică să își repare greșeala luând-o în căsătorie; este punctul culminant al desfășurării acțiunii, și de un efect desăvârșit. E momentul când egoismul triumfător sfidează și calcă în picioare toate porțile cele mai nobile ale sufletului omenesc.

De asemenea, tot actul al patrulea, când Zoe, lovită de paralizie este părăsită de tot, când în acea supremă și sfâșietoare singurătate aude cântecul Steluței, cântat de lăutarul într-o viță dela Șosea unde se petrece, este de o duioșie care face să vi-breze toate coardele inimii, tot ce sufletul omenesc are mai curat și mai bun. Este, tot odată, și sfîrșitul firesc, nesilit și logic al piesei.

Că lucrurile nu se termină cu resplata și cu pedeapsa cuvenită, nu e vina auto-rului. Din nenorocire, așa se petrec lucrurile în viață. E destul că autorul, repre-sintănd viața reală, știe să deștepte sen-timente nobile, să îndemne la compătimire, și să degajeze un înalt învățământ, necesar mai ales societății noastre.

Interpretarea rolurilor a fost în gene-ral foarte bună. Actorii au fost la înălțime. Ș'ar purtă observa că d-șoara Titi Gheorghiu (Silvia) a dat prea multă rigiditate rolului. D. Nottara ar fi fost mult mai bine dacă s'ar puté desbăra de o oare-care afectă-ție, pe care de altfel o regăsim în toate rolurile d-sale.

Decorurile au fost splendide. Sig.

Ultime știri.
Instalarea noului fișpan.
Azi, nainte d'ameazi, s'a făcut, cu mare pompă, instalarea noului fișpan

al Aradului. Festivitățile au început cu un Te-Deum în biserica cea ca-tolică, unde au luat parte, pe lângă noul fișpan, toți fruntașii vieții pu-blice maghiare din comitatul nostru, precum și delegațiunile. Dintre con-fesiuni d'asemeni au asistat; din par-tea Romnilor gr. or. au fost P. C. Sa vicarul episcopesc V. Mangra și protopopul V. Beleş, ear din partea gr.-cat. dl protopop G. Telescu.

Ședința congregațiunii s'a des-chis la orele 10, prin vicișpanul Dăl-noky Nagy Lajos.

După-ce face cunoscut obiectul ordinii de zi, mulțumește membri-lor că au venit în număr așa mare. Ține să mulțumească indeosebi P. S. Sale Episcopului Goldig, care prin pre-sența sa a ridicat nimbul serbării.

Protonotarul Schill citește actele de primirea demisiei fostului fișpan și de numire a noului fișpan.

Vásárhelyi László face elogii fostu-lui fișpan.

Propune mulțumită protocolară și ca portretul lui Făbián să se pună în sala comitatului.

Se primește.
Vicișpanul propune o delegație din Fascho Moys Sándor, contele Zsi-linszky, Takácsy, P. Truța și baronul Solymossy, care să invite pe fișpan în sală.

Ședința se suspendă și se des-chide d'odată cu intrarea în sală a fiș-panului Urbán. Aclamări mari îl în-timpină. Vicișpanul îl salută și îl în-vită să depună jurământul, pe care îl citește protonotarul Schill.

Cu voce fermă, fișpanul Urbán depune jurământul, după care ține un lung discurs-program, primit bine de toți. A vorbit pe larg despre ches-tia naționalităților și în așa sens, că ar merita să fie ministru să i-se dea ocazie a realiza ceea-ce promise so-lemn. Vom da vorbirea întregă în numărul viitor.

Schill îl felicită apoi în numele comitatului.

M. Veliciu vorbește în numele Românilor, cari s'au presintat în nu-măr mare la congregație.

De multe-ori a vorbit dl Veliciu în numele nostru și totdeauna cu deosebit succes. Pare însă că niciodată n'a talmăcit mai superb senti-mentele noastre. A insistat indeosebi asupra unui singur lucru: frumosele promisiuni să și fie realizate!

Vom căuta să dăm în întregime discursul d-lui Veliciu, discurs primit cu mare însuflețire și întrerupt des de aplausele tuturor Românilor prezenți în sală.

La orele, când punem ziarul sub presă, festivitățile urmează, și anume prezentarea și primirea diferitelor de-legațiuni.

Evenimentele din China.
Londra, 6 Noemvre. O depeșă de de data 4 l. c. n. din Tacu raportează următoarele:

Vice-regele Li-Hung-Ciang pe cale privată s'a adresat unora din repre-sentanții puterilor străine, rugându-și să înduplece pe contele Walderssee, ca acesta să mai amâne executarea sentinței de moarte dictată asupra ofician-ților chinezi din Paotingfu.

Curtea imperială chineză nici în-tr'un cas nu se poate reîntoarce la Pe-king înainte de primăvară.

Rapoarte sosite la Peking spun, că în ținuturile Singanfu e gata să isbucnească o mare rescoală mohame-dană, care ar amenința siguranța tro-nului.

Editor: Aurel Popovici Bareianu.
Red. respuns: Ioan Russu Șirianu.

1) Nu putem reproduce cuvântul.

